

WachtlIJst met aanvragen restauratiepremies loopt hoog op

Er staan nog 600 wachtenden voor u...

Eric Van Hove, publicatiemedewerker

Een nijpend probleem in de monumentenzorg is de ellenlange wachtlIJst om premies te bekomen bij de Vlaamse Overheid. Begin 2017 stonden op die wachtlIJst ruim 600 dossiers, voor een totaal geraamd bedrag van 384 miljoen euro aan premies. Opmerkelijk: de situatie is in West-Vlaanderen een stuk beter dan in de overige Vlaamse provincies.

Met de wachtlIJst voor de Vlaamse restauratiesubsidies gaat het van kwaad naar erger. Dit bleek uit het overzicht van Vlaams minister-president **Geert Bourgeois** in antwoord op een vraag van Vlaams parlementslid **Sabine de Béthune** uit Kortrijk.

Begin 2011 stonden in Vlaanderen welgeteld 191 dossiers op de wachtlIJst, voor in totaal 74 miljoen euro aan geraamde premies. Begin 2012 kwam men al uit op 224 dossiers, voor 84 miljoen euro. Begin 2013 liep dat verder op tot 295 dossiers en overschreed men voor het eerst de kaap van de 100 miljoen, met 104 miljoen euro aan geraamde premies. Het jaar erop, begin 2014, zaten we al aan 336 dossiers, voor in totaal 189 miljoen euro. Vanaf 2015 was het hek helemaal van de dam: op één jaar tijd steeg het aantal dossiers op de wachtlIJst naar 504, voor dan al meer dan 302 miljoen euro! Begin 2016 piekte het aantal wachtenden tot 545, samen goed voor 342 miljoen euro aan premieaanvragen (zie tabel 1).

Veel particulieren en gemeentebesturen hebben in 2015 niet gewacht op het nieuw Vlaams decreet en premiestelsel inzake onroerend erfgoed. Ze hebben hun aanvraag nog vlug vlug onder het oude regime ingediend. De nieuwe regels brengen in veel gevallen immers nieuwe verplichtingen met zich mee, zoals het opstellen van een beheersplan voor de lange termijn voor elk monument. En ook al wijzigt de premierregelgeving zélf niet drastisch, de 10% tussenkomst in de algemene kosten valt wel weg. Bovendien is het premiepercentage voor gebouwen voor de eredienst voortaan begrensd op 80%, en dat van de onderwijsgebouwen op 60%. Die begrenzing mag dan op zich best te verantwoorden zijn, uiteraard blijft ze niet zonder gevolgen op het terrein.

WachtlIJst per provincie

In **tabel 1** tonen we de situatie van de wachtlIJst op 1 februari 2016. De provincie Oost-Vlaanderen bijt daarin de spits af met 146 dossiers, samen goed voor 93 miljoen euro. **Antwerpen**

volgt met 125 aanvragen voor een totaalbedrag van 88 miljoen euro.

West-Vlaanderen is qua aantal dossiers een middenmoter, maar heeft met een kleine 47 miljoen euro veruit het laagste tegoed versus de Vlaamse overheid.

De situatie verschilt ook sterk volgens de identiteit (categorie) van de aanvrager. Zo wachten 109 **particuliere bouwheren** nog op een bedrag van 44 miljoen euro, terwijl de **openbare besturen** met 153 aanvragen hun zinnen zetten op een bedrag van 112 miljoen. Dat is bijna drie keer meer dan het totaalbedrag voor de particuliere aanvragen.

De dossiers vanwege de **erediensten** (overwegend kerkfabrieken) vormen echter de hoofdbrok van de premieaanvragen. Ze bereiken zelfs een recordhoogte, met 283 projecten voor een totaal van 186 miljoen. Opvallend: **West-Vlaanderen** gaat compleet tegen deze Vlaamse trend in. Met slechts 33 aanvragen (19 miljoen euro) dienden de West-Vlaamse erediensten nog minder

Tabel 1. Aanvragen premies monumentenzorg in behandeling bij de Vlaamse overheid

Bron: Vlaams Agentschap Onroerend Erfgoed - situatie februari 2016
Bedragen in miljoen euro

	Oost-Vlaanderen		West-Vlaanderen		Antwerpen		Vlaams-Brabant		Limburg		Vlaanderen	
	dossiers	bedrag	dossiers	bedrag	dossiers	bedrag	dossiers	bedrag	dossiers	bedrag	dossiers	bedrag
Particulieren	36	15,70	29	7,37	9	3,54	25	11,10	10	6,46	109	44,17
Openbare besturen	33	24,10	35	20,51	53	42,87	19	16,13	13	8,43	153	112,04
Erediensten	77	53,53	33	19,06	63	41,70	55	32,64	55	38,95	283	185,88
totalen	146	93,33	97	46,94	125	88,11	99	59,87	78	53,84	545	342,09

dan de helft van de dossiers in van de erediensten uit Oost-Vlaanderen (77 dossiers).

Beeldbepalend

Na de cijfers, de inhoud. Over welke projecten gaat het hier? Overloop je de details van de wachtlijst van februari 2016, dan merk je al gauw dat het hier om restauratiedossiers gaat van gebouwen die zonder meer voor hun directe omgeving en zelfs voor hun dorp of stad, of voor de provincie, beeldbepalend zijn.

In de tableteditie van dit themanummer vermelden we voor de drie categorieën van bouwheren een aantal markante restauraties uit West-Vlaanderen die in de wachtlijst staan.

Vlaams minister-president **Geert Bourgeois** onderstreept: wachtlijsten zijn er zo goed als altijd geweest. Een parlementaire vraag uit 1975 illustreert de toenmalige achterstand bij de (kerk) restauratiedossiers: tegenover een toekenningsbudget van (omgerekend) circa 4,5 miljoen euro stond toen een achterstand van circa 19,5 miljoen euro. En ook beleidsdocumenten uit het midden van de jaren tachtig van de vorige eeuw spreken al van 'dramatische tekorten' en pleiten voor 'een verhoging van de kredieten'.

Niets nieuws onder de zon?

Toch wel. De laatste jaren is de wachtlijst wel degelijk zeer sterk aangegroeid, **begin 2017** stonden er ruim **600 dossiers** op. Het jaarlijks krediet voor alle erfgoedpremies (bij constant beleid) vanaf 2015 bedraagt (slechts) 69,6 miljoen euro, terwijl de 614 dossiers op de wachtlijst een noodzakelijk budget van **384 miljoen euro** vertegenwoordigen.

Geert Bourgeois wijst erop dat de restauratieachterstand eigenlijk maar 5% van het monumentenbestand uitmaakt. Maar anderzijds duurt het zo nog jaren vooraleer men deze achterstand inhaalt, wat vooral sneu is voor ons religieus

Foto: Monumentenwacht W-VI

erfgoed én voor de lokale besturen: 398 dossiers, of 67,8% van de wachtlijst zijn dossiers religieus erfgoed, 86 dossiers of 14,97% van de wachtlijst zijn dossiers van lokale besturen.

Nieuwe instrumenten: erfgoedkluis en erfgoedlening

"De actuele toestand is budgettair onhoudbaar, dit is ook het standpunt van de Inspectie van Financiën", gaf **Vlaams minister-president Geert Bourgeois** in februari 2016 al aan, toen hij bij de Vlaamse regering een nota indiende over het nieuwe premiestelsel inzake onroerend erfgoed. Hij kwam met een injectie van 32 miljoen euro, op drie manieren te besteden.

Om te beginnen: een verhoging van de enveloppe voor premies. Tot dusver was er jaarlijks om en bij de 70 miljoen euro beschikbaar voor premies, daar komt vanaf 2016 tien miljoen euro bij, een recurrent bedrag. Daarmee kunnen volgens Bourgeois elk jaar twintig projecten van de lijst weggewerkt worden. Maar aangezien er vandaag meer dan 600 dossiers op de wachtlijst staan, dreigt dit wel een érg lang inhaalmaneuver te worden. Daarom kwam er een tweede werkinstrument, de **Vlaamse**

Erfgoedkluis: een investeringsfonds binnen de schoot van de Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV). Dit fonds verstrekt risicokapitaal aan privé-investeers die gebouwen met grote erfgoedwaarde willen ontwikkelen. De Vlaamse Erfgoedkluis ging van start met 15 miljoen euro. In 2016 kwam daar nog eens 15 miljoen euro bij.

Een derde instrument in de strijd tegen de wachtlijsten is de **erfgoedlening**: leningen tegen lage (of zelfs géén) rente moeten particulieren stimuleren om in monumenten te investeren.

Toch blijven we anno 2017 geconfronteerd met deze realiteit: Vlaanderen telt **13.483 beschermde onroerende erfgoederen**. Wie dit erfgoed in ere wil houden, heeft nog een lange weg af te leggen. De sector, de lokale besturen en - last but not least - de betrokken particulieren, kijken hierbij nauwlettend toe. Want met het 'geheugen' van een stad of streek, gaat men niet licht om.

Met dank aan de Vlaamse parlementsleden Sabine de Béthune en Wilfried Vandaele.